

Azerbaycan Milli Dansların Profesyonel İfadesi

Professional presentation of Azerbaijani national dances

Doç. Dr. Terane MURADOVA

Azerbaycan, Baku Xoreografiya Akademisi
ORCID: 0000-0003-3637-6790

ÖZET

Sunulan makale, koreografi sanatının önemli alanlarından biri olan ulusal dansların sahne düzenlemesinin incelenmesine ayrılmıştır. Makale, ulusal dans sanatının sahne düzenlemesiyle ilgili bir dizi konuyu açıklığa kavuşturuyor. Koreografi sanatı çalışmalarında milliyet konusuna değinen yazar, sorunun incelenmesinin bu sanatın gelişiminde önemli bir rol oynadığını kaydetti. Profesyonel dans gruplarının halk oyunlarının sahne düzenlemesinde özel rolü ve bu sanatı geliştiren önde gelen dansçılardan adları almıştır. Halk danslarının sahne düzenlemesinin temel özelliklerinden biri olan açıklayıcı ve tanımlayıcı olmayan unsurların sentezidir. Makalede halk oyunlarının sahne versiyonunda estetik fonksiyonun ön planda olması özel olarak vurgulanıyor. Azerbaycan halk oyunlarının içerik, icra tarzı ve çeşitliliği açısından birçok türü vardır. Bu, insanların sanatsal düşüncelerinin ve yaratıcı hayal gücünün zenginliğinden kaynaklanmaktadır. Renkli unsurlar ve zengin materyal ile ulusal koreografinin gelişmesine neden olan işte bu çeşitliliğdir.

Anahtar Kelimeler: dans, ulusal, koreograf, kolektif, sahne düzenlemesi

ABSTRACT

The presented article is devoted to the study of the stage design of national dances, which is one of the important areas of choreography. The article clarifies a number of issues related to the stage embodiment of the national dance art. Touching upon the issue of nation in choreographic works of art, the author noted that the study of the problem played an important role in the development of this art. Professional dance groups and folk dances play a special role in the stage design, and the names of the leading dancers who developed this art are noted. One of the main features of the stage design of folk dance is the synthesis of professional and non-professional elements. The article emphasizes the aesthetic function of the stage version of folk dances. There are many types of Azerbaijani folk dances in terms of content, style and variety. This is due to the richness of people's artistic thinking and creative imagination. It is this diversity that has led to the development of national choreography with its colorful elements and rich material.

Keywords: dance, national, choreographer, collective, stage arrangement

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin en eski sanat formu olarak kabul edilen dans, insan hayatının önemli bir bölümünü kapsar. İnsanın yaratıldığı günden itibaren şahsiyet olarak oluşumunda çevre, eğitim, yetiştirme, bilgi ve alışkanlıklar, bilim, dünya görüşü vb. gibi bileşenlerle birlikte dans da yer alıyor. Dansın bir kültür türü olarak oluşumu toplumun daha medeni dönemlerini kapsar. Burada dans sanatının estetik işlevi ön plana çıkmaktadır. Burada, diğer sanat türlerinde olduğu gibi, fantastik etki faktörü yavaş yavaş dünya yüzüne genişleniyor ve psikolojik, felsefi, duygusal, fiziksel vb. faktörlerle değiştirilir. Böylece dans, diğer sanat türleriyle temas kurarak sentetik bir sanat formuna dönüşmeye başlar. "Dans ve onun dili (işaretleri) yorumlama sistemi, her tür koreografiyi tek bir sanat alanı olarak birleştirir. Dans sanatının benzersizliği, her şeyden önce ana fikrin, olayların,

düşüncelerin ve duyguların koreografik hareketlerle ifade edilmesidir. Bu hareket ve anlatım sistemi, milli dans sanatının zengin ve renkli olmasıyla doğrudan ilgilidir. İnsan toplumu, yaşam tarzı, kültürü, gelenek ve görenekleri, faaliyet alanları dansları kadar farklıdır. Onları birleştiren tek şey, tüm bunları plastik eylemlerle açıklamak ve tadını çıkarmak." (Uralskaya,1982, s.3-4)

Azerbaycan'da dansın tarihi çok eskilere dayanmaktadır. İnsan toplumunun ilk zamanlarında taşıdığı özü daha çok insanların duyguları ve heyecanlarını, başarılı bir ovdan sonraki neşe, doğal felaketlerden yaranan korkusu vb. gibi duygusal durumu ifade etmenin bir yolu olduğu bilinmektedir. Diğer sanat dalları gibi dans da bu dönemde senkretikti ve ilk insanın düşüncesine göre gelişti. Dansın müzikle yakın bağlantısı, onun mitolojik dünya görüşünün bir parçası olmasına neden oldu.Halk danslarının içeriği ve ifade biçimleri, etnik grupların gelişimine göre değişir. Öte yandan, etnik danslar, modern düşüncede eski geleneklerin ifadesini yüceltir. Milli dansın içeriği, yüzyıllar boyunca halkın oluşturduğu renkli anlatım biçimlerine yansımaktadır. Bu ifade araçları arasında harmonik hareketler ve duruşlar, plastisite ve yüz ifadeleri, dinamikler, hareketin ritmi ve temposu, kompozisyonun alanı ve tanımı bulunur. Halk dansları (etnografik danslar olarak da adlandırılır) her milletin yaşamı, ihtiyaçları, gelenekleri ifade edilerek oluşturulur. Azerbaycan halk dansları çeşitli ulusal düşünce, yaşam, çalışma süreci ve tören gelenekleri, inançları, duygusal yüz ifadeleri ve jestleri içerir. "Başlangıçta, mitolojik dünya görüşü ve doğa güçlerine tapınma halk dansları kültürünün oluşumunda büyük bir etkiye sahipti. Eski zamanlarda, tüm etnik grupların dansları, mistik ritüeller ve törenler, mevsimsel kutlamalar ve çeşitli ev içi olaylarla yakından ilişkiliydi. Genellikle bu danslar, Tanrı'ya herhangi bir dilek, başarılı hasat veya avlanma dilemek için yapılırdı "(Kosobutskaya, 2018, s. 79)

GELİŞME

Profesyonel dans gruplarının halk oyunlarının sahne düzenlemesinde özel bir rolü vardır. Sıradan insanlara yakınlık, onların yaşamlarını, hayatını, işlerini, fedakarlıklarını yüceltmek ve ilerletmek fikri koreografi sanatının yeni bir yönde gelişmesine ivme kazandırdı. Bu dönemde amatör grupların yaratıcılığı ilgi odağı oldu. Halk oyunlarının yüksek düzeyde profesyonel performansa yükselmesi, onu destekleyen çevrelerdeki ve gruplardaki koreografların ilgisiyle yakından bağlantılıydı ve yeteneklerin ortaya çıkmasına yardımcı oldu. Bazıları çalışmalarını tamamen halk danslarının gelişimine adanmıştır. Azerbaycan'da böyle bir kolektif 1938 yılında büyük besteci U.Hacıbeyli'nin önderliğinde kuruldu. Bu toplulukta Amina Dilbazi, Tutu Hamidova, Boyukağa Mammadov, Roza Celilova, Leyla Vakılova, Rafıga Ahundova, Aliya Ramazanova, Afag Malikova, Kamil Dadashov, Alikram Aslanov, Nadir Mammadov ve diğer yetenekli dansçılar büyümüştür. Halk oyunları profesyonel icracıların eğitimi Azerbaycan'da birçok ilke imza atan Üzeyir Hacıbeyli'nin adıyla bağlantılıdır. 1938 yılında kendi girişimiylekurulan bu topluluğun faaliyeti sayesinde bir dizi halk oyunlarının sahne yapısı hazırlanmış ve profesyonel sanatçılar yetiştirilmiştir. Halk danslarının sahnede sunumu ile bağlantılı olarak yetenekli dansçıların faaliyetleri ulusal dans performansı için profesyonel kriterlerin oluşturulmasına ivme kazandırdı. Bu çalışmaya büyük katkı sağlayan Alibaba Abdullayev, Amina Dilbazi, Leyla Vakılova, Roza Celilova, Humar Zulfugarova, Rafıga Ahundova, Magsud Mammadov, Afag Malikova gibi sanatçıların çalışmaları çeşitli halk dansları tarzlarının ortaya çıkmasına neden oldu. Onların dansları, modern zamanlarda bu tarz performansın standardı olarak kabul edilir. Bugünkü çalışmaları, modern sanatçılar için bir okul rolü oynuyor. Herhangi bir yaratıcılık alanı gibi, bu kolektifler de sanatın sürekli yükselişi, biçim ve içeriğin yenilenmesi gibi gereksinimlerle karşı karşıyadır. Ancak bu gelişme halk sanatına dayanmalıdır. Seleflerinin tecrübelerine göre bu gruplar her zaman halk müziğinin zengin hazinelerinden beslenmeli, saf ve derin katmanlarını ortaya çıkarmalı ve çeşitliliğini kullanmalıdır. Koreograf aynı zamanda toplumda ve çevresinde olup biteni takip etmeli, anlamalı ve kayıtsız kalmamalıdır. Bu gerçek, eserinde ifade edilmelidir. Folklor materyali, halk oyunlarının sahne düzenlemesinin özüdür ve hassas bir şekilde ele alınmazsa, halk

sanatına "zarar", yani kaynağın kötüye kullanılmasıyla sonuçlanabilir. "Genel olarak, bir koreograf her bir topluluğun sanat yönetmenidir ve topluluğun diğer yaratıcı temsilcileriyle karşılaştırıldığında, bu topluluğun içinde lider bir konuma sahiptir. Koreografin net bir fikir-yaratıcı pozisyona sahip olup olmadığı, yeteneği, ekiple çalışma prensibine dair yakın bilgisi, sanatçıların yaratıcılığını etkiler ve faaliyetlerinin özünü düzenler. (Smirnov, 1986, s. 46)

Modern zamanlarda sanatın bir dizi alanında halk sanatının profesyonel olmayan bir şekilde yeni tarzlar ve eğilimlere maruz kalması, yenilik için çeşitli sentezler ve gelişmeler, bu zengin kaynağın gerçek içeriği üzerinde yıkıcı bir etkiye sahiptir ve bu da ahlaki değerinin yitirilmesine neden olur. Bu nedenle profesyonel olmayan çevrelerin ve grupların faaliyetleri sonucunda halk danslarının özgünlüğü, koreografik içeriği giderek doğal ve gerçek yapısını kaybetmeye başlar, modern zamanların estetik olmayan etkilerine maruz kalır. İçerdiği yabancı unsurlar giderek halk oyunlarımızın unutulmasına neden oluyor. Bu açıdan milli danslarımızı öğreten koreografların büyük bir sorumluluğu vardır. Tanınmış koreograf, Sovyetler Birliğinin Halk Sanatçısı R.V. Zaharov, halk dansının tanıtımıyla uğraşan koreografların çalışma ilkeleri hakkında ilginç fikirlerle dikkat çekiyor: "Halk danslarının tanıtımıyla uğraşan koreografların bir araştırmacı ile karşılaştırılabileceğini düşünüyorum. Ülkenin bölgelerini ve köylerini dolaşarak en ulaşılmaz kaynakları arar, bu milli hazineyi inci toplamış gibi inceler ve koreografik kompozisyonlarını bu incilerden yola çıkarak oluşturmaya çalışır". (Zaharov, 1983, s. 9) Halk danslarının sahne versiyonu, folklorun orijinal durumuna dayanmasına rağmen, gelişmiş, güncellenmiş bir formda sunulmaktadır. Burada geliştirilmiş müzik ve koreografik içerik olabilir. Ancak güncelleme kostümlerde, yönetmene göre teknik unsurlarda da görülebiliyor. Halk danslarının sahne düzenlemesinin temel özelliklerinden biri olan açıklayıcı ve tanımlayıcı olmayan unsurların sentezidir. Bu sürecin arka planına karşı, aynı zamanda senkretizmin kademeli olarak zayıflaması da var. Burada bir dizi senkretik bağlantı korunmasına rağmen, icracı ve yazar faktörü güçlendirilmiştir. Bu nedenle halk oyunlarının anonimlik özelliği özünü kaybeder. Sonuç olarak dans, yazarın fikrinin somutlaşmış haline gelir. Halk oyunlarında anlatım araçlarının koreografik ve koreografik olmayan özellikleri klasik baleye göre daha zayıf olmakla birlikte, olay örgüsünde kullanılan bazı araçlar (silahlar, süs eşyaları veya ev eşyaları vb.) bu özelliğin varlığına işaret etmektedir. Ancak halk danslarının sahne düzenlemesi bu yönünün şişmesi için koşullar yarattı. Koreograflar belirli kompozisyonlarda gerçekleştirilen danslarda, olay örgüsünün gerektirdiği görsel anlatım aracı olarak doğal olayları ve belirli nesnelere tasvir etmeye çalıştılar. Bu açıdan A.Abdullayev tarafından düzenlenen "Neftçiler" dans kompozisyonunda deniz dalgalarının görüntüsünü yaratan sahneyi not etmek mümkündür. Halk oyunlarında belirli hayvanların ve kuşların hareketini destekleyen unsurlar da bu listeye dahil edilebilir. Örneğin "Turacı" dansında, kuşun kanatlarının farklı şekillerde hareket etmesi dansçı tarafından taklit edilerek imajının oluşması teşvik edilir. Halk oyunlarının sahne versiyonunda estetik fonksiyonu ön plandadır. Burada, erken folklor ortamında olduğu gibi, dansın estetik önemini sadece sahne-konser seviyesinde vurgulamayı amaçlamaktadır, çeşitli durumların katılımcıları ve temsilcileri için değil. Tüm bu süreçlerin bir sonucu olarak halk oyunları performansında profesyonellik faktörü yükselmiş oluyor. Halk sanatının bir diğer karakteristik özelliği de doğaçlamanın danslarda canlı bir şekilde ifade edilmesidir. Doğaçlama şu ya da bu şekilde neredeyse tüm sanat alanlarının bir özelliğidir. Burada hem yaratıcı hem de performans sürecinde ortaya çıkan doğaçlama anından bahsediyoruz. Geniş anlamda bu yön hem halk dansında hem de klasik danslarda kendini göstermektedir. Bunun bir örneği, aynı balenin farklı koreograflar tarafından her bestelenmesinde yeni varyantların ortaya çıkmasıdır. Halbuki halk danslarında doğaçlama hem yaratıcı olarak hem de icra sürecinde gerçekleşir. Böylece, halk danslarına özgü geleneksel unsurların çeşitli düzenlemeleri, süslemelerle yenilenme vb. doğaçlama bir yönü olarak değerlendirildi. Zamanla bu eklemelerin bazıları unutulur, bazıları kanonlaştırılır ve ölümsüzleştirilir. Kolektifin karakteri halk oyunlarında daha belirgindir. Böylece solo performansın oluşumu ve gelişimi, klasik dansın oluşumu ile ilişkilidir. Halk oyunlarına bakarsak daha kolektif performanslar görebiliriz. Eski dans biçimleri genellikle toplu

olarak oluşturuldu. Azerbaycan'da çok popüler olan "Yallı" dansı ve pek çok türü, halk danslarının en eski türlerinden biridir. Bu dansın görüntüsü Gobustan'ın kayalarına da yansımıştır. Yallı toplu tarafından icra edilmektedir. Azerbaycan'ın en popüler ve en yaygın danslarından biridir. Dans, tur boyunca, katılımcılar kollarını açarak ve birbirlerinin serçe parmaklarını tutarak veya ellerini birbirlerinin omuzlarına koyarak gerçekleştirilir. "Yalı" dansı iki bölümden oluşur. Dans ciddi ve elastik adımlarla başlar, tempoda kademeli olarak artar ve teknik olarak karmaşık atlama hareketleriyle büyük bir hızla tamamlanır. (Almaszade, 1959, s. 9)

Halk oyunları içindeki solo performanslar daha yakın bir tarihi kapsar ve özellikle dansın sahne düzenlemesinde gelişmiştir. Halk oyunlarının sahnede ortaya çıkışı yalnızca ulusal koreografi sanatı ile değil, aynı zamanda eski inançlar ve dini fikirler, emek, bayramlar ve mevsimler, sosyal görünüm ve ahlaki değerler dahil olmak üzere manevi değerlerin teşvik edilmesiyle karakterize edildi. Bu listeye milli giyim kültürü ve halk sanatlarının temsilini de eklemek gerekiyor. Bazı yazarlar, halk dansının gerçekçi doğasını vurgulayarak, bu yönünün kendisine özgü olduğunu belirtiyor. Ama her halk dansının belirli bir konusu ve içeriği vardır. Bunun başlıca nedeni, dansların belirli sahneleri, olayları, emek süreçlerini veya günlük yaşamı insanların gerçek hayatından vb. yansıtmaya kabiliyeti nedeniyle tasvir etmesidir. Halk oyunlarının açıkça anlaşılabilir bir "dilde" basit ve anlaşılır olması, folklor ortamıyla olan bağlantısından kaynaklanmaktadır. Halk oyunlarını bazı sistematik ve profesyonel kriterlere yaklaşılarak geliştirmek folklor gruplarının sorumluluğundadır. Kökeni yakın tarihe dayanmasına rağmen, halk danslarının kolektivist doğası, bu grupların faaliyetlerine özel bir ivme kazandırmıştır. Genç kuşağın milli danslara ilgisinin yanı sıra bu dansların antik dönemine de ilgi duymasını sağlayan, etnik özelliklerini koruyan ve gelecek kuşaklara aktaran bu tür grupların faaliyetidir. Özellikle, farklı bölgelerde faaliyet gösteren folklor gruplarının repertuarındaki yerel dansların hayatta kalması ve popüleritesi, üretken faaliyetlerine bağlıdır. Gruplar, farklı bölgelerde performans sergileyerek bölgenin folklor geleneklerini yansıtıyor, yöresel dansların unutulmamasını, yeni nesillere aktarılmasını ve orijinal dans yapısının korunmasını sağlıyor. Ülke içinde ve farklı ülkelerde düzenlenen festival ve yarışmalara katılarak, dans grupları ulusal danslarımızı tanıtmamın yanı sıra halk oyunlarının profesyonel bir şekilde vücut bulmasını sağlamaktadır. Halk oyunları ustalarının (G.Almaszade, A.Abdullayev, A.Dilbazi, R. Celilova, vb.) zaman zaman Azerbaycan bölgelerini ziyaret ederek halk oyunlarının belirli unsurlarını inceledikleri ve onları temsil etmeye ve tanıtmaya çalıştıkları tesadüf değildir. Belirtilmelidir, halk danslarını destekleyen folklor grupları, yaratıcılıkları ve tarzları ile ayırt edilebilir. Bir kısmı bölgede faaliyet göstermekte ve olduğu gibi halk oyunları yapmaktadır. Diğer kısım, işlevselliğini çoktan yitirmiş olan folklor materyali temelinde koreografik içerik oluşturur ve bu durumda materyalin tanıtımı, yorumlarında yer alır. Halk danslarının sahne düzenlemesini profesyonelce somutlaştıran gruplar, folklor materyaline daha yaratıcı bir yaklaşım göstererek, gelişimini, yenilenmesini ve üslup özelliklerinin kazanılmasını gerçekleştirir. Bu tür yaratıcı süreçte folklor örneğinin temel özü olan ana tema koreografin yaratıcı hayal gücünde geliştirilerek yeni bir anlam kazanılır. Profesyonel faktör, bu grupların yaratıcı repertuarına daha güçlü bir şekilde yansıtılır. Folklorun gelişimi ve yeni bir aşamaya girmesi, geniş ve kapsamlı bir bilgi, zengin bir dünya görüşü ve derin bir folklor ustalığı gerektirir. Bölgelerde faaliyet gösteren grupların ana kadrosu, halk arasında dans etme yetenekleriyle öne çıkan kişilerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, klasik dans okulundan iyi eğitilmiş bir koreografin halk oyunları çalışmalarına dahil olması, bu çalışmanın özünü kökten değiştirdi. Öncelikle halk danslarının sahne düzenlemesinde anahtar rol oynayan "sahne" faktörünü vurgulamak gerekiyor. Halk oyunlarının yetenekli icracılarının halk arasında, halk festivallerinde ve bayramlarda bu oyunları ustalıkla icra eden kişiler olduğu bilinmektedir. Profesyonel bir sahne ortamından bahsetmiyoruz. Ancak, eğitilmiş dansçıların daha profesyonel aşamalarda yaratıcılıkları çok farklıdır. Böylece halk oyunlarının sahne düzenlemesi üzerinde profesyonel bir kadro çalışmaktadır. Daha önce bahsedildiği gibi, koreografin yanı sıra, yönetmenler, şefler, müzisyenler, sanatçılar, dekoratörler ve diğerlerinden (yayın alanıyla ilgili) oluşan bir kadro vardır. Sonuç olarak, bu insanların çalışmaları sahnede sunulan herhangi bir dansın

yaratılmasında önemli bir rol oynar. Burada sistematik ve olay örgüsü kompozisyonu kurulur, dansını icra eden her dansçının kendi yeri, performansı veya sahnede dönüşü, performans zamanı, imajı, pozisyonu vb. oluşturulur. Dolayısıyla, oyuncunun sahneyi anlaması mutlak ve eksiksiz olmalıdır. Öte yandan, dansçıların müzisyen, dekor ve şef ile bir topluluğunun oluşturulması, temas kurulması, kompozisyonun yüksek düzeyde gerçekleştirilmesi için temel koşullardan biridir. Burada halk danslarının kolektivist doğası profesyonel bir düzeye genişletilir ve profesyonel bir aşama düzeyine yükseltilir. Burada sanatçılara sahne hareketi de öğretiliyor. Folklor topluluklarının festival ve kutlamalardaki performanslarından farklı olarak profesyonel dans gruplarının performansları sahne kriterlerini yansıtır. Bu, ekipteki çalışma grubunun profesyonel olarak eğitilmiş insanlardan oluşmasına bağlıdır. Ünlü Rus koreograf M. Fokin, halk dansları kültürü hakkında şunları söyledi: "Halk oyunlarına sempati, klasik dans geleneklerini inkar etmek değil. Halk oyunları ise tam tersine tiyatro ve sahne dansının yaşam kaynağıdır. Senfonik müziğin halk sanatından yararlanması gibi, tiyatro dansının kökleri ulusal geleneklere dayanmalıdır. (Fokin, 1962, s. 423.) Bu açıdan Azerbaycan Devlet Filarmoni Şarkı ve Dans Topluluğu ve Devlet Dans Topluluğu kolektiflerinin çalışmaları övgüye değer. Devlet Şarkı ve Dans Topluluğu'nun oluşumunda görev alan kişiler klasik dans eğitimi almasa da yaratıcı yetenekleri ve kararlılıkları sayesinde halk oyunları profesyonel aşamaya geldi. Bu sanatçılar sayesinde dans sanatımız sahnenin somutlaşmasında bir gerileme yaşamamış, evrimsel bir dönemden geçerek gelecek nesillere örnek olabilecek okul gelenekleri oluşturmayı başarmıştır. Günümüzde milli dansların öğretimi, tanıtımı ve temsili alanında çalışan yetenekli koreograflar, bu geleneklere atıfta bulunarak milli dans sanatımızı daha da geliştirmektedir. Halk danslarının sahne düzenlemesinde birkaç noktadan bahsetmek gerekir. Bu yaratıcı alanın temelini oluşturan folklor materyali belli bir dönüşüm geçiriyor. Öncelikle halk danslarının sahne versiyonunda anlatım araçlarının güçlendirilmesi açısından folklor materyali geliştirilmiştir. Dansçıların teknik eğitimi ve klasik dans bilgisi burada önemlidir. Öte yandan bu süreçte yeni bir olay örgüsü tipine sahip dramatik bir planın geliştirilmesi ve yönetmenin çalışmasının etkisi dikkate alınmalıdır. Halk oyunlarını tanıtan gruplar, farklı bölgelerin folklorunu tanımak için yerel materyalleri incelemelidir. "Yerel materyal" kavramı da belirsizdir. Bölgenin yerel materyalleri, bu temaya dayalı modern dansları ve yerel materyale dayalı koreografik kompozisyonları içerdiği için. Azerbaycan halk oyunlarının içerik, icra tarzı ve çeşitliliği açısından birçok türü vardır. Bu, insanların sanatsal düşüncelerinin ve yaratıcı hayal gücünün zenginliğinden kaynaklanmaktadır. Renkli unsurlar ve zengin materyal ile ulusal koreografinin gelişmesine neden olan işte bu çeşitliliktir. Halk oyunları koleksiyonuyla uğraşan G.Almazade, kariyerinin ilk günlerinden itibaren bu sanatın derinliklerinde bulunmuş, bu dans unsurlarını klasik bale sanatına taşımış ve ulusal koreografinin temellerini atmıştır. Halk oyunlarına büyük önem veren Alibaba Abdullayev, bu oyunların kademeli olarak unutulmasından duyduğu endişeyi basında dile getirdi. Ayrıca bestelediği dansların çoğu, farklı bölgelerden gelen eski geleneklerin örnekleriydi.

SONUÇ

Azerbaycan halk oyunları antik çağın senkretik özelliğini yansıtmıştır ve bu özelliği zamanla zayıflamış olsa da dansın ana bileşenleri - müzik ve plastik birlik içinde kalmaya devam ediyor. Hem müzikologların hem de koreografların dans eğitimi almasını önemli kılan işte bu birlikteliktir. Sonuç olarak, danslar her iki alanda da sınıflandırıldı ve farklı kriterler açısından analiz edildi. Hacibeyli'nin öncülüğünde düzenlenen seferlerde toplanan folklor materyalleri temelinde müzikoloji alanında araştırma konusu olarak dans çalışması başlamıştır. Bu geziler sırasında çok sayıda halk oyunları toplandı ve kaydedildi. Dansların notlarında Azerbaycanlı besteci ve müzikolog S.Rustamov, Z.Bagirov, T.Guliyev, B.Huseynli, R.Bahmanli, A.İsazade, N.Mammadov ve diğerlerinin isimlerinden bahsedebiliriz. Bu nedenle halk danslarının sahne düzenlemesinde iki ana faktör önemlidir. Burada ekip ve koreografin birlikteliği, ekibin mesleki durumu, belirlenen amaç ve hedefler bu sanatın ana gelişim yönlerini belirler. Halk danslarının sahne düzenlemesinde

ana gelişim faktörleri, profesyonel dans okulu ve folklor materyalinin aynı düzeyde ustalık kazanması, halk danslarının koreografik içerikte sunulması, yenilenmeyi ve yeni bir aşamaya girişi organize eden olmasıdır. Bu süreçte, sanatçıların ve çalışma grubunun profesyonellik düzeyi dikkate alınır. Aynı zamanda halk oyunları icracılarının gösteri sanatları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Halk danslarının sahne düzenlemesini belirleyen iki yön özellikle ayırt edilir. Bu yönler, ulusal gelenekler üzerine bale sanatının oluşumu, ulusal dans unsurlarının klasik dansa dahil edilmesi vb. halk oyunlarının sahnede temsilini düzenleyen meslek gruplarının faaliyetleri. İkinci yön, halk danslarının tanıtımında daha önemli bir rol oynar ve gelişiminde yeni bir aşama oluşturur. Azerbaycan Devlet Şarkı ve Dans Topluluğu, Devlet Dans Topluluğu'nun faaliyeti hızı ve yaratıcı başarısıyla modern zamanlarda devam etmektedir. Onursal unvanlara layık görülen usta dansçıların yanı sıra yetenekleriyle dikkat çeken gençler de var. Modern zamanlarda, yeni akımların, tarzların ve türlerin etkisi, halk oyunlarının yanı sıra bestecinin müziğine dayalı kompozisyonlara da yansımaktadır. Modern akımların etkisinin yanı sıra, Azerbaycan Devlet Şarkı ve Dans Topluluğu'nun, Devlet Dans Topluluğu'nun ve içinde adı geçen dansçıların yaratıcılığı, milli dansların kimliğini, düşünce tarzlarını ve yapılarını korumak açısından çok önemlidir. Özellikle pedagojik faaliyetlerini modern zamanlarda sürdüren usta sanatçıların verdiği hizmetler, halk oyunlarının korunması ve genç nesile aktarılması açısından sağlanan hizmet ölçülemez.

Kaynakça

Almaszade Q.H. (1959) *Azerbaycan halk oyunları (metodik yardımlar)*. B .: "Birleşik Yayınevi".

Abdullayeva E.A. (2015) *Alibaba Abdullayev*. B ., Nurlan.

Bahmanlı R.M. (2002) *Azerbaycan halk oyunları*. B., «Adiloğlu».

Hasanov K.N. (1983) *Eski Azerbaycan halk oyunları*. B.: Işık.

Hasanov K.N. (1988) *Azerbaycan'ın eski halk oyunları*. B .: Işık.

Hüseynli B. *Azerbaycan halk oyunları ezgileri*. No 1-2, B., Azerneshr.

Çamenli M.Ş. (2009) *İlk Azerbaycan dans topluluğu* .Gobustan, no: 3, 39-46.

Rahmanlı A. (2017) *Gamar Almaszade*. B .: Doğu-Batı..

Zaharov R.V. (1983) *Karavan Dans kompozisyonu*. M .: Sanat.

Uralskaya V.I. (1982) *Dansın doğuşu*. M .: Sovyet Rusya.

Kosobutskaya H.Y. (2018) Halk sahnesi koreografi alanında kültürel mirasın gerçekleştirilmesi. Sois.uch.step.kand.culturology üzerine tez. Çelyabinsk.

Smirnov İ.V. (1986) *Bir koreografin sanatı* Moskova: Aydınlanma.

Fokin M.M. (1962) Akıntıya karşı. L .: Sanat.

Dubskih T.M. (2017) *Halk sahnesi dansı*. M .: Lan, Müzik Gezegeni.

Tkacenko T.S. (1954) *Halk dansı*. M .: Sanat.